

Täysistunto

Keskiviikko 27.11.2019 klo 14.01—20.47

14. Lakialoite laiksi työsopimuslain 2 ja 4 luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 31/2019 vp Arja Juvonen ps ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskustelu

18.49 **Arja Juvonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Käsittelyssä on eduskunnalle jättämäni lakialoite liittyen työsopimuslain 2 ja 4 luvun muuttamiseen, ja tämä lakialoite liittyy omaishoitajiin.

Jokainen meistä on jossakin vaiheessa elämäänsä omaishoitaja. Jokaisen meidän omaisen tai muutoin läheinen ihminen tarvitsee jossakin elämänsä vaiheessa erityistä hoivaa ja huolenpitoa, ja on hyvin merkityksellistä, että tätä hoivaa saa juuri läheiseltään. Tämä on paitsi inhimillisesti oikein, se on myös erittäin edullista yhteiskunnalle. Toimitaan omaishoitajina.

Tarve omaishoitajille kasvaa jatkuvasti, ja myös yhteiskunta kannustaa tähän. Meillä oli muun muassa viime eduskuntakaudella kärkihankkeita, joilla pyrittiin siihen, että yhä useampi voisi toimia omaishoitajana — se toisi säästöjä myös yhteiskunnalle. Palvelujen rakennetta pyritään muuttamaan niin, että ikääntyneiden, pitkäaikaissairaiden ja vammaisten hoitoa suunnataan tapahtuvaksi yhä enemmän kotiympäristössä. Suunta laitoshoidossa on ollut viime aikoina voimakkaasti laskeva.

Tämän käsiteltävän lakialoitteeni tarkoituksena on antaa työntekijälle oikeus saada vapaata työstään omaishoitoa varten sekä oikeus jäädä määräajaksi pois työstä työntekijän perheenjäsenen tai muun hänelle läheisen henkilön erityistä hoitoa varten, ja tässä nostan esiin erityisesti saattohoitoajan. Nykyisen työsopimuslain mukaan tällä hetkellä työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi jäädä määräajaksi hoitamaan perheenjäsentä tai muuta hänelle läheistä henkilöä. Tällöin työnantaja ja työntekijä sopivat vapaan kestosta ja muista järjestelyistä. Tämä säännös ei kuitenkaan toteudu riittävän tehokkaasti, koska sen olemassaoloa ei tiedosteta ja vaativaa omais- ja läheishoitotyötä tehdään hyvin usein työn ohessa. Tein viime eduskuntakaudella tästä aiheesta kirjallisen kysymyksen ministerille, ja ministeri vastasi juuri näin, että lain säännöstä ei tunneta tarpeeksi hyvin ja työntekijät eivät tiedä mahdollisuudesta pyytää jäädä omaishoitovapaalle. Nykyinen työsopimuslaki siis ainoastaan mahdollistaa poissaolon läheisen hoitamiseksi sen sijaan, että se velvoittaisi työnantajaa tosiasiallisesti myöntämään työntekijälle vapaata. Usein työelämässä käy niin, että kun työntekijällä on vaikkapa ikääntynyt isä tai ikääntynyt äiti,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

jota hän haluaa jäädä hoitamaan, niin hän joutuu irtisanoutumaan työtehtävästään, jotta voi toteuttaa tätä äärettömän tärkeää ja inhimillistä tehtävää.

Omaishoitajien ja perheenjäsentään tai läheistään tilapäisesti hoitavien aseman parantaminen on erittäin tarkoituksenmukaista. Työssäkäynnin ja hoivan yhdistäminen on usein haasteellista, ja monet joutuvat pakon edestä tekemään työhön liittyviä merkittäviä myönnytyksiä hoivavastuun takia, esimerkiksi lyhentämään työaika tai kieltäytymään uusista tehtävistä tai työmatkoista. Eli lakialoitteen tarkoituksena on mahdollistaa työntekijän pääsy hoitamaan läheistään ja lisätä mahdollisuuksia osallistua inhimilliseen ja arvokkaaseen omaishoidon toteuttamiseen.

Omaishoitajien työ on äärettömän merkityksellistä — siitä olemme varmasti kaikki täällä samaa mieltä. Meidän tulee antaa siihen mahdollisuuksia, ja meidän tulee antaa siihen myös kannustimia. Työn, perhe-elämän ja omaishoidon yhteensovittamiseen tulee olla aito mahdollisuus, ja lakialoitteella ehdotetulla muutoksella on pyrkimys lisätä inhimillisyyttä ja erityisesti ymmärrystä kansalaisten erilaisiin elämäntilanteisiin. On erittäin tärkeää, että me kansan äänestämät kansanedustajat ymmärrämme kansalaisten erilaisia elämäntilanteita.

Paitsi että tämän lakialoitteen merkitys on suuri työntekijän mahdollisuudelle jäädä hoitamaan omaistaan, on paljon muutakin, mitä meidän tulisi tehdä. Perussuomalaiset esittävät vaihtoehtobudjetissaan muun muassa, että omaishoidon tuki olisi verovapaata tuloa. Toki on myös paljon muuta: Tulisi keskustella siitä, onko omaishoidon tuki ylipäänsä riittävä vai tulisiko sen olla korkeampi. Omaishoidon kriteerit tulisi yhdenvertaistaa kautta Suomen. Vapaapäivien, jotka on laissa määritelty, tulisi myös toteutua, ja sen hoivapaikan, jonne omaishoitaja sen läheisensä sitten vie, tulisi olla virikkeellinen ja kannustava ja voimaannuttava. Liian usein Suomessa tämä lyhytaikaishoiva tuntuu siltä kuin se olisi pelkkä omaishoidettavan säilöönotto.

Kannamme huolta myös lyhytaikaishoivapaikkojen riittävydestä, ja on hyvä, että eduskunnassa käydään myös siitä keskustelua. Eli hoivapaikkoja ei tule vähentää, vaan päinvastoin niitä tulisi lisätä. Erityisesti tärkeää on, että omaishoitajien työn tukeminen, arvostaminen ja mahdollistaminen ovat myös tulevaisuuden sote-uudistuksen keskiössä. Kun me puhumme, että me annamme palvelulupauksia siitä, että ihmiset pääsevät sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, niin meidän tulee antaa myös omaishoitajille palvelulupaus siitä, että he voivat osallistua läheisensä hoitoon, heidän työnsä on arvokasta, siitä saa palkkion, siitä saa korvausta ja että yhteiskunta arvostaa äärettömästi tätä inhimillistä ja hyvää tapaa kohdella ja hoitaa meidän läheisiämme.

18.55 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen on tehnyt erinomaisen lakialoitteen, joka osuu juuri siihen yhteen kipukohtaan, joka on työssä käyvillä omaishoitajilla. Tässäkin salissa on puhuttu jo vuosia työn ja omaishoidon yhdistämisestä ja siitä, että työssä käyviä omaishoitajia tuetaan, mutta valitettavasti ne toimet ovat kyllä jääneet edelleen siihen, että niitä saamme täällä odottaa.

Nähdäkseni työssä käyvät omaishoitajat ovat jo vuosia puhuneet siitä, että voitaisiin tällainen tilapäinen hoitovapaa jopa kolmeksi päiväksi palkallisena myöntää aivan kuten alle 12-vuotiaasta lapsesta silloin, kun joudutaan jäämään töistä lapsen äkillisen sairauden vuoksi, ja nyt tämä edustaja Juvosen aloite on erinomainen siinä kohtaa, että tässä voidaan myöntää myöskin pidempi vapaa. Tällä hetkellä tilanne on se, että se on kiinni siitä, miten työnantajan kanssa saa sovittua, ja se on aina palkatonta. Siinä mielessä, jos ajatel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

laan omaishoidon tukemista ja jos siihen lisäksi tulee tällainen taloudellinen ongelma, sekin pitäisi kyllä jollakin tavalla tämänkaltaisen yhteiskunnan kyetä ratkaisemaan.

Ja kun edustaja Juvonen puhui tästä saattohoidosta, niin myöskin saattohoitovapaa on erinomainen aloite, mutta sen lisäksi tähän kohtaan haluan nostaa tämän saattohoitokorvauksen. Vaikka nyt saisi töistä vapaata, niin siinä tilanteessa, kun ihmisellä on ehkä elämänsä kovin paikka hoitaa rakkaintansa viimeisiä hetkiä, minusta on täysin epäasiallista ja epäinhimillistä, että hän joutuu myös taloudelliseen loukkuun hyvin usein sen vuoksi, että joutuu jäämään töistä pois ja palkattomaan tilanteeseen. Itse asiassa ei meidän omaishoidon tuen laki eikä omaishoidon tuki kyllä tällaista tilannetta tunnista, vaan siihen pitäisi saada luotua ihan oma luokkansa. Valitettavasti se 700 euroa — niinkö se on, minkä tällä hetkellä laki takaa — ei riitä missään nimessä, kun ajatellaan, että siellä on asuntolainat ja muut maksettavana sen lisäksi, että elät sitä ehkä koko elämäsi raskainta aikaa.

18.58 Vilhelm Junnila ps: Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Juvosen tekemä aloite on inhimillinen ja oikeudenmukainen. Olisin toivonut, että myös salin vasen puoli olisi ollut täällä paikalla keskustelemassa niistä toimenpiteistä, mitä tarvitaan omaishoitajien arvostuksen ja toimeentulon parantamiseksi. Tämä edustaja Juvosen tekemä aloite on oikeasti erittäin tärkeä, ja toivon, että valiokuntatyössä sitten kuitenkin huomioidaan tämä inhimillinen näkökulma ja tätä asiaa lähdetään oikeasti edistämään. — Kiitos.

18.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Juvosen lakialoite on perusteltu. Meillä on merkittävä määrä omaishoitajia Suomessa, ja heidän työnsä tarvitsee arvostusta mutta myöskin tukea. Moni omaishoitaja käy töissä, ja silloin työn ja omaishoidon yhdistäminen voi käydä raskaaksi ja haasteelliseksi. Huomioiden inhimillinen puoli hoidettavan osalta ja myöskin hoitajan osalta sekä yhteiskunnan kustannusten näkökulmasta on järkevää pyrkiä auttamaan tapoja, millä yhdistää ja sujuvoittaa omaishoitajan työssäkäyntiä ja tarvittaessa sieltä vapaan saamista. Se, että tähän olisi oikeus, olisi tarpeen.

Olemme kokoomuksessa myös nostaneet esille tuettua hoivavapaata eli sitä, että jos on tällainen äkillinen oman läheisen lyhytaikaisen hoivan tarve tai esimerkiksi saattohoidon tarve, niin voitaisiin jäädä hoitamaan omaista ja siihen saisi myös yhteiskunnan tukea. Olemme ehdottaneet, että pilotoitaisiin tällaista mallia tällä hallituskaudella.

Yksi asia, mikä on myös tärkeää huomioida ja millä voidaan keventää omaishoitajan työtä, on kotitalousvähennys. Eli jos kotitalousvähennykseen oikeuttavia palveluita käytettäisiin enemmän, niin se myös helpottaisi omaishoitajan työtä. Sen takia kokoomus on ehdottanut kotitalousvähennyksen nostoa. Nykyinen hallitushan on laskemassa kotitalousvähennystä, ja se huonontaa erityisesti eläkeläisten, omaishoitajien ja lapsiperheiden asemaa.

19.01 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Me perussuomalaiset todella arvostamme korkealle omaishoitajien tärkeää työtä. Olisin myöskin toivonut, että täällä olisi ollut joku hallituspuolueen jäsenistä seuraamassa viisasta lainsäädäntöehdotusta ja nimenomaan nyt sitä pääministerinkin korostamaa lämmintä, sydäimestä tulevaa välittämistä, jota tässä Arja Juvosen esityksessä on. On ihan selvää, että omaishoitajien, jotka perheenjäsentään tai läheistään tilapäisesti hoitavat, asemaa on tärkeää parantaa. Me emme oikeastaan voi arvokkaampaa palvelusta tehdä läheiselle tai rakkaallemme kuin hoitaa häntä viimeisinä päivinä siellä kotona. Tästä syystä kannatan lämpimästi Juvosen tekemää lakiesitystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2019 vp

19.02 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos kaikille hyviä puheenvuoroja pitäneille kansanedustajille. Se on juurikin näin, että monesti täällä illalla myöhään puhutaan näistä tärkeistä asioista, lämpimistä, inhimillisistä, niistä, missä on sydäntä ja mitkä koskettavat meitä kaikkia ja mitkä ovat myös perussuomalaisille olleet kautta aikain äärettömän tärkeitä. Perussuomalaiset ovat kautta aikain täällä eduskunnassa nostaneet esille hoidettavien merkityksen, hyvän hoidon päämäärän, vanhusten tilanteen, omaishoitajien jakamisen ja sen, että meidän tulisi tukea heitä kaikella tavalla, koska he ovat niitä hiljaisia ja äänettämiä, ja me olemme heidän äänitorvena täällä. On hyvä, että nyt täällä puhutaan. Olisi ollut kiva, että olisi ollut todellakin tuolla salin toisellakin laidalla ihmisiä, kansanedustajia, kuuntelemissa, koska näistä asioistahan hekin yleensä tahtovat ainakin muistuttaa, mutta me ainakin puhumme. [Vilhelm Junnila: Olisi edes yksi!] — Kyllä.

Arvoisa herra puhemies! Me vietämme parasta aikaa omaishoitajien viikkoa, ja ympäri Suomea on paljon erilaisia tapahtumia. On erittäin tärkeää, että pidämme yllä omaishoitajien ja omaishoidettavien asioita myös näiden juhleviikkojen ulkopuolella. Edustaja Mari Rantanen, nostitte erittäin tärkeän asian esille, eli juurikin esimerkiksi sen saattohoitovapaalle työstään jäävän työntekijän taloudellisen tuen. Olisi erittäin tärkeää siirtyä tästä myös siihen keskusteluun, että olisiko se Kela, joka korvaisi sitten työntekijälle, jotta ei tarvitsisi ottaa palkatonta, koska todellakin kyllä se on monelle mahdotonta ja estääkin sinne vapaalle jäämisen. Tämä on hyvin tärkeä teema, kun me mietimme, millä tavalla voisimme tukea ja korvata.

Saattohoitoon siirrymme tuossa seuraavassa asian käsittelyssä. Siellä on sitten lakialoitte, mikä liittyy tähän. Kuulette sitten hieman enemmän siitä, mitä ongelmia meillä on saattohoitoasioissa Suomessa, ja toivon myös, että otatte kantaa ja kommentoitte lakialoitetta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.